

OVAL-Info

VA- Ledningsnett - Nr. 3 juni 2011 - www.ovalinfo.no

OVAL møtte Helsedepartementet

OVAL var 27. april invitert til møte av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) og fikk da anledning til å legge frem sitt syn på situasjonen for VA-nettet og hva regjeringen bør gjøre med dette.

Fra HOD møtte Kjetil Tveitan som er underdirektør, Halvard Kvamsdal, Knut Nordviken og Lisbeth Brynildsen som er seniorrådgivere og Inga Larsdottir Søreide, som er rådgiver. Kjetil Tveitan og Knut Nordviken er jurister, Halvard Kvamsdal og Brynildsen er veterinærer, Inga Søreide er siviløkonom og har i tillegg grunnfag i medisin. Fra OVAL møtte formannen for OVAL, Torbjørn Lothe Vik og professor Oddvar Lindholm.

OVAL åpnet med å gi en presentasjon av den faktiske tilstand for landets VA-nett. Deretter orienterte Helsedepartementet (HOD) om sine aktiviteter og planer.

HOD erkjenner at det er behov for å sette i gang sterke tiltak som bedrer oppgraderingen av gammelt og for dårlig VA-nett. Etter OVALs presentasjon sa HOD seg overrasket over at så mange vannverk og kommuner ikke fornyer noe, eller i beste fall svært lite, av rørettet.

Departementet har bare vært kjent med gjennomsnittstall fra SSB og FHI som sier lite om at store deler av ledningsnettet ligger i kommuner med uakseptabel lav fornyelsestakt. Gjennomsnittstallene dras opp av store aktive kommuner som Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger, og dette maskerer det faktum at altfor mange gjør uakseptabelt lite med sitt dårlige VA-nett.

HOD ser at noe av årsaken til problemet er manglende kompetanse og teknisk kapasitet i mange av kommunene og vannverkene. Et eksempel på et tiltak mot dette problemet er å opprette regionale kompetansesentre, og dette vil HOD se nærmere på. HOD vil også instruere Mattilsynet om å trappe opp innsatsen for å få vannverkene til å oppgradere for dårlige nett. I dette arbeidet er HOD innstilt på at hardere virkemidler må benyttes på de vannverkene som er spesielt dårlige i sitt arbeid med å få et akseptabelt vannledningsnett.

Det er etablert en interdepartemental gruppe og en direktorsgruppe som sammen skal arbeide for å bedre situasjonen. Dette er nødvendig da mange departementer og etater har myndighet og ansvar innenfor området VA-nett. Et resultat av arbeidet her kan bli statlige nasjonale mål for VA-nettet.

OVAL-representantene oppfordret HOD å innføre slike nasjonale mål for ledningsnettet og en økonomisk investeringsstøtte fra staten på 30% til de vannverkene som trenger å fornye sitt nett mest og et engasjement fra staten for å styrke rekruttering og kompetanse i VA-sektoren. Investeringsstøtte må imidlertid ikke bli en sovepute for vannverkseierne slik at de ikke gjør noe og blir sittende å vente på økonomisk støtte. Det er usikkert om man får til en form for investeringsstøtte.

HOD vil i fremtiden trekke inn OVAL som en relevant organisasjon i sitt videre arbeid, og slo fast at ingen er tjent med at kostbare investeringer i VA-nettet ikke forvaltes forsvarlig.

“TENDENS” – OPPDATERING OM RIKETS TILSTAND:

AVLØPSNETTET HAR AKUTT BEHOV FOR FORNYELSE

... OG DET BLIR STADIG VERRE

Norges avløpsnett er i dårligst stand av alle sentrale, offentlige ansvarsområder. Det er konklusjonen i “Tendens”-rapporten fra Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF).

Med få års mellomrom undersøker RIF-spesialistene 11 sentrale offentlige ansvarsområder og utarbeider en rapport som heter “State of the Nation” (Rikets tilstand). Drikkevannsforsyningen og avløpsnettet er to av de områdene som undersøkes og begge scorer dårlig. På scoringslisten som går fra 1 (dårligst) til 5, får drikkevann bare 3 – avløp 2. Avløp har **“akutt behov for fornyelse og hele avløpsnettet trues av sviktende funksjonalitet”**. I klartekst: Nettet er i ferd med å bryte sammen, mener RIF.

Siste hovedrapport fra RIF kom i fjor. Nylig presenterte RIF sin oppfølgende “Tendens”-rapport der de slår fast at jernbane og avløp fortsatt er de to svakeste offentlige ansvarsområdene, men at avløp nå sakter enda mer akterut – selv i forhold til jernbanen. Dermed er avløp det aller svakeste av de offentlige ansvarsområdene ...

“Det satses og produseres minst 10% mindre på avløpsnettet enn i foregående år. Nettet kan bryte sammen og utviklingen går i feil retning”, mener RIF. “Det mangler både

pengar og fagfolk, og ikke minst mangler det langsiktige planer om man skal kunne få en god effekt av de pengene som investeres”.

Ikke bare er rørettet gammelt og dårlig. Renseanleggene er også teknisk avleggs – “lavgradige”. Bare 18% av norske renseanlegg er såkalte “tertiæranlegg” som rensar både organisk stoff, fosfor og nitrogen. I Sverige, Danmark og Finland er mer enn 80% av renseanleggene av tertiertypen.

Administrerende direktør i RIF, Liv Kari S. Hansteen, presenterte forleden en “Tendens” rapport som forteller at Norges avløpsnett er dårligst i hele Norden ... og blir dårligere for hvert år.

Fakta om VA-nettet:

Kommunalt spillvannsførende avløpsnett er på 35 200 km. Medregnet offentlige overvannsledninger er lengden offentlige avløpsledninger ca. 54 800 km. Kommunalt vannett er på ca. 47 500 km. Vannverkene leverer 472 liter per person og døgn. Forbruk i husholdningene er ca. 195 liter/person og døgn. Lekkasjer i vannettene er også ca. 200 liter/p.d. Fornyelsen av avløpsnettet per år, av total lengde, var på ca. 0,47 % i 2009. Fornyelsen av kommunalt vannett var i gjennomsnitt for årene 2007-2009 på ca. 0,8 % per år, men ca 1/3 av vannettet ligger i vannverk som praktisk talt ikke har noen fornyelse.

HVORFOR BRYR POLITIKERNE SEG SÅ LITE OM VANN OG AVLØP?

KLOAKK ER NOE DRITT ... BOKSTAVELIG TALT

– Folk ser jo ikke det som er nede under bakken, og de vil heller ikke høre om kloakk og avløp og ting som går i stykker. Slik er det med mannen i gata og slik er det med politikerne. I dag ønsker politikerne å reise monumenter over seg selv i form av operahus, nye veiprosjekter og flyplasser. Men ikke i form av kloakkrør. Der er morsommere å innvie nye broer med musikkorps og TV-dekning enn å krabbe ned i en grøft og åpne en ny kloakkledning!

Frank Aarebrot er professor og statsviter og ustoppelig deltaker i alle slags debatter i alle TV-kanaler, på radio og i alle norske aviser og tidskrifter. Nylig holdt han et innlegg under VA-fagmessen "360 grader" der han fortalte bransjen hvorfor det er så veldig lite spennende at ting repareres og vedlikeholdes ... og hvor mye mer interessant det er med nye investeringer og oppfinnelser ingen har hørt om før.

– Bransjen gjør ikke mye ut av seg i media eller samfunnsdebatt og ingen tenker på verken vann eller avløp annet enn når noe går i stykker og man får kloakkoversømmelser i bysentrum eller basiller i drikkevannet. Og da blir jo folk bare forbannet på både rør og bransje.

– Skal du synes i debatten – få oppmerksomhet og offentlige midler – nytter det ikke å sutre og klage: Hele bransjen må gå sammen – offentlige og private – og lage store konferanser og arrangementer, invitere statsråder og media (ikke minst TV!) og kjendiser. Lær av amerikanerne og del ut Oscar-priser og stipender til personer og institusjoner som har utmerket seg og gi politikerne mulighet til å eksponere seg positivt.

I Norge har vi spesielt lav interesse for vann og avløp fordi vi har så mye vann og ikke ser på vannet som spesielt verdifullt. Vi går rundt og tror på "den rene, friske fjellbekken" som et særnorsk fenomen, og vi nekter rett og slett å akseptere fakta når vitenskapen dokumenterer at vi faktisk ikke har godt drikkevann sammenlignet med andre land, mener Aarebrot som anbefaler bransjen å gjøre seg mer synlig på en positiv måte.

– Det vil også hjelpe på rekrutteringen til bransjen dersom den får litt mer "glamour" og litt mindre kloakkduft!

Frank Aarebrot mener bransjen må profilere seg tydeligere og ha mer positive budskap for å få politikernes og menigmanns oppmerksomhet.

KANSKJE ER HUSINTERNE VANNLEDNINGSNETT LIKE DÅRLIGE SOM DE OFFENTLIGE

At det står dårlig til med de offentlige ledningsnettene for vann og avløp, er en velkjent sak. Men kanskje står det like dårlig til med de husinterne ledningsnettene – både i boliger og i institusjoner?

Truls Krogh i det Nasjonale Folkehelseinstituttet forteller at man i fagmiljøene mistenker at legionella angriper langt flere enn vi i dag har oversikt over, og at mange eldre som dør av lungebetennelse egentlig dør på grunn av legionærsykdom.

– Men å undersøke en pasient som allerede er gammel og svak og syk og lete etter legionella langt nede i lungene, er et inngrep som man gjerne kvier seg for – vedkommende er jo i alle fall døende. Så blir det til at man bare skriver diagnosen "lungebetennelse".

– Vi er redd for at dette er et eksempel på at legionella flourer i mange husinterne ledningsnett og angriper beboerne gjennom dusjvannet ... uten at vi oppdager det, sier Krogh. – Man gjorde en målrettet legionellaundersøkelse for en tid siden i Trondheim, og oppdaget da 3-6 tilfeller av legionærsykdom per 100.000 innbyggere per år, hvor vedkommende sannsynligvis var smittet i sin private bolig. Men vi mangler midler til å gjennomføre undersøkelser i stor stil eller til å sette i gang bredt anlagte informasjonskampanjer.

– I USA mener man å kunne dokumentere at vannverk med kraftig kloramin-behandling av drikkevannet, forebygger mot legionella i hus-interne ledningsnett. Vi har søkt Forskningsrådet om midler til å undersøke hvilke forhold som fremmer, henholdsvis hemmer legionellavekst i husinterne ledninger, men vi har ikke fått noen midler ennå. Skulle det skje at tilstrekkelig mange dør av legionella, er det jo mulig at vi får gjennomslag for bedre undersøkelser? tror Krogh.

Folkehelseinstituttet har utarbeidet en veiledning omkring interne ledningsnett og legionella. Den ligger på Internett på www.FHI.no og du kan da lete den opp i avsnittet om drikkevann og vannhygiene.

Truls Krogh i Folkehelseinstituttet ønsker forskningsmidler for å avdekke legionella i hus og hjem og ved institusjoner.